

editorial

FRACÀS ESCOLAR / DE QUÈ ESTEM PARLANT?

Malauradament no és res que no sapiguem: prop d'una tercera part dels alumnes que circulen per les nostres escoles i instituts estan abocats a no sortir-se'n, a no respondre al ideals de l'escolarització, a no complir un dels propòsits que fonamenta la narrativa escolar en les civilitzacions occidentals, aquell que correlaciona èxit escolar amb ingrés al món de treball –de fet, avui, la feblesa d'aquesta correlació no és més que un altre dels indicadors de la debilitat de la institució escolar-. Tot i saber-ho, però, la institució, i aquells que regeixen el sistema educatiu han après a cohabitar alhora amb el fracàs i amb l'exercici de la seva correcció.

Aquesta cohabitació de pols oposats que, aparentment, podria semblar que es regeix per lògiques elementals i "simples" és, en realitat, la manifestació d'un profund i complex desequilibri entre les finalitats socials i polítiques atorgades a la institució escolar i el sentit que el propi aprenent atorga a l'acte de ser ensenyat i al perquè d'aquest acte. O el que és el mateix, per un costat la lògica social i política –amb tots els interrogants que, a voltes, projecten la dubtosa legitimitat ètica de determinades decisions socials i polítiques- i per l'altre les lògiques del desenvolupament personal i la construcció social de l'individu. La pista de ball està preparada, els que hi faran acte de presència també.

Bourdieu i Passeron ja van posar de manifest, primer a *"Les Héritiers, les étudiants et la culture"* i posteriorment a *"La reproduction"*, dues obres cabdals dels últims dècennis del segle XX en el camp de la sociologia educativa i la pedagogia, com les finalitats perseguides en l'ús de l'escolarització, les eleccions que es prenen i les expecta-

tives que es projecten sobre l'aprenent i sobre el lloc on aquest aprèn i el què aprèn, estan clarament condicionades per l'origen social. Així doncs, la manera com la regulació política del sistema educatiu dóna resposta a les necessitats d'ús, afavoreix o facilita unes determinades eleccions –tipus d'escola, però també posició de la família en relació a l'escolarització i al que se'n desprèn -, i la manera com construeix les expectatives personals i socials dels alumnes, condiciona, inevitablement, que la paraula fracàs pugui tenir unes connotacions ben diferents i diferenciades en funció de l'origen social. No és neutra, per tant, la decisió d'un govern de diferenciar entre xarxes educatives o regular d'una manera o altra l'elecció de centre. Com tampoc ho és la seva posició davant l'origen del fracàs i no només de la seva manifestació.

Ús, elecció i expectatives graviten al voltant de la noció de "sentit" en l'aprenentatge, de la mateixa manera que aquest ho fa de la noció de "significat". Què és el fracàs escolar, sinó una pèrdua de "sentit" per part de l'aprenent d'allò que se li proposa, d'allò que se li demana aprendre, perquè per a ell ha deixat de tenir "significat" el que se li ensenya. I no serà justament aquesta pèrdua de "significat" el que caldrà replantejar, el punt on caldrà focalitzar l'acció educativa i també l'acció política? I, per què fer-ho? Segurament, perquè desenvolupament i aprenentatge constitueixen el nucli central de l'acció educativa i perquè el fracàs a aprendre és un fracàs de desenvolupament i, per tant, un fracàs de les polítiques socials i educatives que hi volen incidir i de les institucions que ho regulen.

Joan Serra Capallera